LIETUVOS RESPUBLIKOS
AKADEMINĖS ETIKOS IR PROCEDŪRŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS
DĖL 2026 M. BALANDŽIO 10 D. SKUNDO

2026 m. birželio 11 d. Nr. SP-6
Vilnius

Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius (toliau – Tarnyba, kontrolierius), vadovaudamasis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo (toliau – MSĮ) 17 straipsnio 1 dalimi ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. rugsėjo 15 d. nutarimu Nr. XI-1583 „Dėl Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos įsteigimo ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų patvirtinimo“[1], 12.1 papunkčiu ir išnagrinėjęs pareiškėjo[2] (toliau – pareiškėjas) 2026 m. balandžio 10 d. skundą (toliau – Skundas) dėl galimų *akademinės etikos pažeidimų*[3](toliau – Universitetas),

nustatė:

Pareiškėjas prašo „pripažinti, kad 2026-01-05 [...] skundas yra nepagrįstas“.

Kontrolierius 2026 m. balandžio 15 d. tyrimo metu raštu S-49 kreipėsi į Universitetą, prašydamas pateikti informaciją ir reikalingų dokumentų kopijas, prašydamas pateikti paaiškinimus. Universitetas informaciją, patvirtintas dokumentų kopijas pateikė.

[...] universiteto informacinėje sistemoje [...] universiteto [...] fakulteto vientisųjų nuolatinių sesijinių studijų [...] programos II kurso, 1 grupės studentas [...] 20[...] m. [...] [...] d. pateikė skundą. [...] skunde teigė, kad 20[...] m. [...] [...] d. vykusioje doc. dr. [...] paskaitoje „ [...]“ studentas [...] galimai pažeidė [...] universiteto akademinės etikos kodeksą. [...] teigimu, [...] paskaitos metu vartojo leksiką nukreiptą žeminti [...] studentus, o Bendruomenės[4] asmenis vadino „ [...]“, juos prilygino „ [...]“ bei pateikdamas hipotetinį samprotavimą kas dar galėtų sudaryti šeimą, formavo poziciją „ [...]“ pagrindu. [...] prašė Universiteto akademinės etikos komisijos (toliau – Komisija) ištirti, ar toks [...] elgesys paskaitų metu nepažeidė Universiteto Akademinės etikos kodekso 7.1 bei 7.2 papunkčių (dėl bendruomenės narių diskriminavimo bei žeminimo).

Pareiškėjas Tarnybai nurodė:

---

[1] Prieiga internete: https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.11F67EE4F673/asr

[2] Sprendimo tekste „pareiškėjas“ apibendrintai, nesiejant su pareiškėjo lytimi, vadinamas vyriškosios giminės daiktavardžiu. Tarnybai asmens duomenys žinomi, tačiau čia ir toliau – neskelbtini.

[3] Čia ir toliau Sprendimo tekste kitų asmenų asmens duomenys, universitetų, fakultetų, studijų modulių, mokslo darbų, publikacijų ir kiti duomenys, tam tikrų teisės aktų datos ir registracijos numeriai Tarnybai žinomi, tačiau čia ir toliau neskelbiami siekiant užtikrinti asmens duomenų apsaugą ir išvengti asmenų atpažinimo. Taip pat čia ir toliau Sprendimo tekste laužtiniuose skliaustuose pateikiama Tarnybos nuasmeninta informacija, asmenų duomenys, nesiejant su jų lytimi, vadinami vyriškosios giminės daiktavardžiu.

[4] Dėl 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamente (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (toliau – BDAR) nustatytų reikalavimų, Universiteto Bendruomenės pavadinimas neskelbiamas.

„I. FAKTINĖS IR TEISINĖS APLINKYBĖS 1. [...] universitete (toliau ir Universitetas) studijuoju [...], o aktualų [...] dalyką (toliau – Dalykas) pasirinkau laisvai tik po 20[...] [...] įvykusios gyvos įvadinės paskaitos, kai su dėstytoju ir studijų skyriumi susiderinau ir buvau įregistruotas (20[...] -[...]). Nepaisant įregistravimo niekuomet nebuvau prijungtas prie Dalyko TEAMS grupės, todėl prie paskaitų, kurios tuo pačiu buvo ir seminarai, prisijungdavau tik kolegų (ne dėstytojo) pagalba. 2. 2025-12-12 įvadinės paskaitos metu dėstytojas atvirai tiesiogiai žodžiais (expressis verbis) pasakė, kad vaidina ekstravertą, nors iš tiesų yra užsislapstinęs intravertas ir nekenčia mūsų (studentų). Dėstytojas mokė, kad labai svarbu būti aktoriumi, prisitaikyti prie publikos, [...] mokslą vadino amatu, kas pasirodė labai kontroversiška, kitoniška, todėl buvo neįprastai įdomu išgirsti ir tokį požiūrį. I.1. DĖL 20[...] -[...] PASKAITOS TURINIO 3. Kiek suprantu už paskaitų, seminarų turinį ir studentų įtraukti atsakingas yra Universitetas ir dalyko dėstytojas ar seminaristas, kuris parenka turinį, formatą, vadovauja procesui, rūpinasi studentų įtrauktimi, įvertina. 4. 20[...] -[...] Teisinio argumentavimo teismo procese paskaita/seminaras studentams vyko ekspromtu, nes užduotį dėstytojas įkėlė užsiėmimo metu (tiesa, šiuo metu užduotis nebėra rodoma). 5. Dėstytojas užduotimi <...> siekė, kad kiekvienas studentas susidurtų su vidiniu konfliktu, kas paskatintų išsiugdyti įgūdį [...] tiek už, tiek prieš, nepriklausomai nuo asmeninių pažiūrų į [...] objektą ar subjektą. T. y. buvome mokomi išsakyti ne savo asmeninę nuomonę, o ieškoti argumentų už ir prieš bet kokioje situacijoje, nepaisant asmeninės nuomonės. 6. Kadangi universitete situacijas apie [...] asmenų santykius nagrinėjome jau ne pirmą kartą – gerai pamenu ką kalbėjau, ką citavau, nes argumentai susikaupė iš kitų paskaitų ([...], [...], [...] pagrindų dalykų). Šiuo atveju nauja buvo tik dalykas ir dėstytojas, kuris plėtojo diskusiją ir mėgavosi procesu. (Pastaba: dėstytojas - žinomas [...], ginantis [...] ir pan.). 7. Dalyko paskaitos – seminaro tikslas buvo mokintis argumentuotai kalbėti, taikyti argumentavimo kanonus, diskutuoti, o man tai yra įdomiausia [...] dalis, todėl, kaip ir visada aktyviai dalyvavau diskusijoje (įvertinimo balus gauname ir už aktyvumą), inspiravau diskusiją. 8. Argumentuodamas už1 nurodžiau: Visi žmonės yra lygūs ir turi teisę ir laisvę sudaryti santuoką su kuo nori, nors ir su gyvūnais. 9. Daug žmonių savo augintinius laiko šeimos nariais, bet iš kolegų ar dėstytojo tikėjausi išgirsti teisinį kontrargumentą, kad santuoką gali sudaryti tik fiziniai asmenys, o gyvūnai laikomi daiktais, todėl neturi [...] ([...] str.). 10[...]. Argumentuodamas už2 nurodžiau: Žmogaus laisvė neturėtų būti ribojama vienu sutuoktiniu, nes gal yra moteris, kuri nori turėti keturis ar septynis vyrus. Šiuo metu islame vyras gali turėti 4 žmonas. Klausiau, kur baigiasi liberalų laisvė? Kodėl turėtų būti tik 1 sutuoktinis? 11. Dėstytojas įsitraukė į diskusiją ir oponavo, kad mūsuose tradicija yra turėti vieną sutuoktinį. 12. Argumentuodamas prieš1 nurodžiau ir citavau: LR Konstitucijos 38 str. 3 dalį, kurioje imperatyviai nurodyta, kad Santuoka sudaroma laisvu vyro ir moters sutarimu. 13. Argumentuodamas prieš2 nurodžiau ir citavau: VISUOTINĖ ŽMOGAUS TEISIŲ DEKLARACIJA. Generalinės Asamblėjos priimta ir paskelbta 1948 m. gruodžio 10 d. rezoliucija 217 A (III) 16 straipsnis: 1. Moterys ir vyrai, sulaukę pilnametystės, turi teisę be jokių apribojimų dėl rasės, pilietybės ar religijos tuoktis ir kurti šeimą. Sudarydami santuoką, gyvendami susituokę ir nutraukdami santuoką jie turi lygias teises. 14. Argumentuodamas prieš3 nurodžiau ir citavau: Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija, iš dalies pakeista protokolu Nr. 15* 1950 m. lapkričio 4 d., Roma: 12 straipsnis. Teisė į santuoką. Vyras ir moteris, sulaukę santuokinio amžiaus, turi teisę tuoktis ir kurti šeimą pagal valstybės įstatymus, kuriais reglamentuojamas naudojimasis šia teise. 3. LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJA. 4. Visuotinė žmogaus teisių deklaracija. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija, iš dalies pakeista protokolu Nr. 15. Diskusijai priėjus prie temos ar santuoka yra šeima pacitavau Visuotinę lietuvių enciklopediją, kur nurodyta, kad šeimos svarbiausia funkcija yra žmonių giminės tęsimas ir argumentavau, kad giminę pratęsti, sukuriant gyvybę, gali tik dvi skirtingos lytys. 16. Iš karto mačiau, kad dėstytojui ir skundo pateikėjui [...] labai nepatiko mano argumentai, todėl į kiekvieną argumentą gavau įvairių komentarų, kurie buvo labiau priekabiavimas, nei argumentavimas.

17. Vėliau dėstytojas pasiūlė diskutuoti apie tai ar du vienos lyties asmenys gali įsivaikinti, bet jau neprašė kiekvienam teikti argumentus už ir prieš. Kadangi iš diskusijos prieš tai jau mačiau, kad dėstytojas ir pareiškėjas [...] turės argumentų už, tai dėl jėgų pusiausvyros argumentavau prieš. 18. Argumentas prieš1, nurodžiau, kad kiekvienas vaikas turi teisę turėti tėtį ir mamą, o ne du tėčius. 19. Šios teisės įtvirtintos I-1234 Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme, 7 straipsnyje: 7 straipsnis. Vaiko teisė turėti tėvus. Kiekvienas vaikas turi prigimtinę teisę turėti tėvą ir motiną. 20. Tačiau tiek dėstytojas, tiek ir pareiškėjas [...] bandė tai neigti, nepagrįsdami jokia [...] norma, tik asmenine nuomone. Tai leido suprasti, kad abu mano oponentai ([...] ir dėstytojas) neturi realių argumentų. 21. Argumentas prieš2, paaiškinau, kad kai pirmą kartą viešai pamačiau vyrą apsirengusi moterimi, tai buvo apie 1999 metais, man tas asmuo atrodė kaip apgavikas, nusikaltėlis, nepriimtinas (tai buvo viešai Vilniuje autobuse Žalgirio stotelėje), bet dabar požiūris visuomenėje yra pasikeitęs ir tai kas buvo nenormalu – dabar jau normalu. Čia nuoširdžiai pasidalinau asmenine patirtimi be jokios aktorystės. 22. Argumentuojant prieš3, kad tarp vienos lyties asmenų dažnai pasitaiko ir pedofilų, buvau dėstytojo pertrauktas neleidžiant pabaigti minties. Dėstytojas be ceremonijų pradėjo niekinti mano argumentą, sakydamas, kad mano žinių šaltinis Delfi yra nepatikimas ir reikia vadovautis mokslininkų tyrimais, o ne Delfiais. (Pastaba: dėstytojas negalėjo žinoti mano šaltinių, nes mane pertraukė dar jų neįvardinus). 23. Pavyzdžiui psichiatras Aurelijus Veryga nurodo: Egzistuoja daugybė tyrimų, rodančių, kad be tėvo augantys vaikai dažniau susiduria su įvairiomis problemomis – priklausomybėmis, bėgimu iš namų, savižudybėmis, nėštumu paauglystėje ir pan. Taip pat yra tyrimų, rodančių, kad tėvo praradimas (nesvarbu, kokia buvo priežastis) gali turėti neigiamą poveikį net chromosominiame lygmenyje ir atsiliepti sveikatai... 24. Aktualus ir trisdešimt metų trukęs tyrimas „Šeima be tėvo“, atliktas Anglijos organizacijos CIVITAS (Institute for the study of civil society), rezultatai susumuoti 2002 m. ir redaguoti Rebeccos O`Neill), kuris parodė to svarbą. Tyrimo rezultatai pavadinimu „Šeimų be tėvo poveikis suaugusiems, vaikams ir visuomenei“ atskleidė išvadas dėl pasekmių vaikams, kurie augo be savo biologinio tėvo (dėl jo nebuvimo ar mirties) ar dėl ryšio su biologiniu tėvu nebuvimo: 1. Tokie vaikai 2,5 karto dažniau jaučiasi nelaimingesni, nei jų bendraamžiai ir 3.3 karto dažniau turi žemesnį savęs vertinimo faktorių. 2. 2 kartus dažniau turi sveikatos sutrikimų, nei abu tėvus turintys vaikai. 3. Panašus tyrimas Amerikoje atskleidė, kad iš 1400 tirtų šeimų 20-25% vaikų iš išsiskyrusių šeimų (auginami dažniausiai jų motinų) demonstravo depresyvų arba impulsyvų elgesį, neatsakingumą bei antisocialų elgesį. Tuo tarpu neišsiskyrusių šeimų tarpe – iki 10% atvejų. 4. Mokykloje išryškėja tokių vaikų sunkumai, mokantis skaičiuoti, skaityti, analizuoti. 5. Iki 50% turinčių problemų santykiuose su mokytojais – dėstytojais yra vaikai be tėvo. 6. 3 kartus dažniau nesugeba išlaikyti santykių su draugais. 7. Dažnai demonstruoja agresyvų elgesį prieš suaugusius bei silpnesnius, gadina ir naikina kitų žmonių turtą/daiktus. 8. 1,8 kartus dažniau turi psichosomatinių nusiskundimų (be aiškios priežasties galvos skausmas, pykinimas, pilvo skausmas, nuovargis ir pan.). 9. Be tėvo augantys vaikai 5 kartus dažniau tampa fizinio ir psichologinio smurto aukomis. 10. Tokie vaikai nuo patėvių smurto kenčia iki 70 kartų dažniau, nei nuo biologinių tėvų. 25. Dėstytojas oponuodamas nurodė, kad kai buvo vaikas jį labai gąsdino Užgavėnių personažas, taip duodamas suprasti, kad mano asmeninė patirtis nėra joks argumentas. Kitaip sakant dėstytojas siekė sumenkinti mano argumentą, tačiau žvelgiant plačiau – dėstytojas, net pats to nesuprasdamas, tik patvirtino, kad kitu asmeniu ar lytimi persirengęs asmuo neatrodo patikimai. 26. Esama emocija leido suprasti, kad laikas nustoti argumentuoti prieš, nes dėstytojas akivaizdžiai palaiko poziciją už, o mano išsakomi argumentai prieš jam labai (labai) nepatinka, todėl siekiant nebetampyti liūto už ūsų toliau geriau paskaitoje būti pasyviam... 27. O kolega, kuris mane apskundė argumentavo, kad CK 3 knygos nuostatos apie šeimą ir santuoką yra pasenusios, neaktualios ir keistinos... 28. Kadangi CK 3 knygos, kurioje yra ŠEIMOS TEISĖ, dar nestudijavome, tai nieko ta tema nediskutavau, bet CK 3.12 str. Draudimas tuoktis tos pačios lyties asmenims aiškiai nurodyta Santuoką leidžiama sudaryti tik su skirtingos lyties asmeniu“.

Universiteto Komisijos posėdis dėl dėstytojo doc. dr. [...] 20[...] m. [...] [...] d. nuotolinės paskaitos „ [...] teismo procese“ vyko 20[...] m. [...] [...] d. nuotoliniu būdu[5], Komisijos posėdyje liudijo minėtoje paskaitoje dalyvavęs Skundo teikėjas, studentai, dėstytojas dr. [...] [6].

Dėstytojas dr. [...] liudijo, kad pareiškėjas minėjo žodžius „[...]“, „[...]“, nurodė, kad pareiškėjas, argumentuodamas paskaitoje, vartojo šiuos tarptautinius žodžius, nieko asmeniškai neįžeidė. Dauguma studentų šio posėdžio metu liudijo, kad pareiškėjas paskaitos metu savo nuomonę grindė [...] argumentais, savo argumentais neįžeidė nei vieno konkretaus asmens, tačiau kalbėjo pernelyg emocingai, kai kuriems studentams keldamas nepasitenkinimą paskaitoje susidariusia atmosfera. Skundo teikėjas liudydamas nurodė, kad pareiškėjas [...] argumentavo, citavo Lietuvos Respublikos Konstituciją, tačiau savo pasisakymais jį įžeidė, nes skundo teikėjas pats save priskiria Universiteto bendruomenei[7]. Pastebėtina, kad skundo teikėjas prašė Universiteto komisijos apsaugoti jo asmens duomenis ir konfidencialumą, ir Komisija šį jo prašymą tenkino[8], tad pareiškėjas Komisijos posėdyje svarstytos Universiteto paskaitos metu, bei jai pasibaigus, negalėjo žinoti, kad skundo teikėjas pats save priskiria Universiteto bendruomenei. Liudijusi studentė[9] patvirtino, kad pareiškėjas išsakė savo nuomonę, ji jautėsi įžeista, tačiau nenurodė, kuo konkrečiai. Kita liudijusi studentė[10] patvirtino, kad pareiškėjas teisiškai argumentavo, grįsdamas savo nuomonę, bet į Komisijos nario klausimą, ar naudojo teisinius šaltinius, atsakė, kad nenaudojo. Kitas liudijęs studentas[11] nurodė, kad pareiškėjas teisinių argumentų nenaudojo ir piktinosi pareiškėjo išreikšta nuomone[12]. Kita liudijusi studentė sunkiai atsiminė, kaip konkrečiai vyko paskaita[13]. Kitas studentas liudydamas nurodė, kad pareiškėjo [...] pagrįsti argumentai jo neįžeidė[14].

Pastebėtina, kad Komisijos pirmininkės prof. dr. [...] ir Komisijos narės dr. [...] posėdžio metu liudijusiems studentams užduoti klausimai dėl pareiškėjo pasisakymų kitų vykusių paskaitų, ar už Universiteto ribų, yra pertekliniai ir patenka už [...] skundo ribų, tačiau Komisijos posėdžio protokolo[15] formuluotėse kai kurių liudijusių studentų netiksliai protokole pateikti atsakymai į šiuos klausimus traktuoti kaip Universiteto akademinio kodekso pažeidimo įrodymai. Pabrėžtina, kad Universiteto Komisijos minėto posėdžio protokole užfiksuoti studentų ir dėstytojo liudijimai tik iš dalies atitinka posėdžio įraše užfiksuotus parodymus, kai kurios protokolo konstrukcijos visiškai neatitinka liudijusių dėstytojo ir studentų teiginių (pvz., protokole nurodyti paskaitos dėstytojo teiginiai, kad „pasisakymai neturėjo nieko bendro su [...] argumentavimu, objektyviais [...] teiginiais, priešingai, dominavo asmeniškumas, įžeidžiantys teiginiai ir palyginimai“ (šioje protokolo konstrukcijoje nenurodyta, kokį konkretų asmenį, ar asmenis įžeidžiantys teiginiai ir palyginimai dominavo), pastebėtina, kad dėstytojo liudijimuose posėdžio įraše tokia tiksli konstrukcija nefiksuota, be to, prieštarauja paties dėstytojo liudijimui posėdžio įraše ir daugumos studentų liudijimams, kad pareiškėjas [...] argumentavo ir asmeniškai neįžeidė nei vieno asmens. Protokole vartojami apibendrinimai „studentai, „visi studentai“ (pvz., „Paprašyti įgarsinti konkrečius išsireiškimus, kuriuos paskaitos metu pasakė [...], studentai įvardijo tokius žodžius kaip

---

[5] 20[...] m. [...] [...] d. Komisijos posėdžio įrašas.
[6] Dėl BDAR nustatytų reikalavimų, studentų vardai ir pavardės neviešinami.
[7] Dėl BDAR reikalavimų Universiteto Bendruomenės pavadinimas neskelbiamas.
[8] 20[...]m. [...] [...] d. Komisijos protokolas Nr. [...].[...].
[9] Dėl BDAR reikalavimų studentės asmens duomenys neviešinami.
[10] Dėl BDAR reikalavimų studentės asmens duomenys neviešinami.
[11] Dėl BDAR reikalavimų studento asmens duomenys neviešinami.
[12] Dėl BDAR reikalavimų studento asmens duomenys neviešinami.
[13] Dėl BDAR reikalavimų studentės asmens duomenys neviešinami.
[14] Dėl BDAR reikalavimų studento asmens duomenys neviešinami.
[15] 20[...] m, [...] -[...] d, Komisijos protokolas Nr. [...].[...].

vagys, *nusikaltėliai*, *gyvūnai*, *nesveika*, *liga*, [...].“), tačiau dauguma liudijusių studentų išvis neminėjo šių žodžių, be to, protokole nenurodyta, kokiame kontekste šie žodžiai buvo vartojami ir pan.

Pažymėtina, kad kontrolieriaus sprendimai privalo atitikti MSĮ 17 straipsnyje, MSĮ 4 straipsnio 2, 14, 18, 22 ir 26 dalyse, Tarnybos nuostatuose įtvirtintą reglamentavimą, viešojo administravimo principus, nustatytus Lietuvos Respublikos viešojo administravimo 3 straipsnyje.

MSĮ 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad studijos, *inter alia*, grindžiamos akademinės etikos principu. MSĮ 4 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta: „Akademinė etika – visuma visuotinai pripažintų vertybių, principų ir mokslinių praktikų, užtikrinančių mokslinės veiklos ir mokslo (meno) sklaidos, studijų ir su studijomis susijusios veiklos skaidrumą, sąžiningumą, teisingumą, atsakomybę, asmenų lygybę, nediskriminavimą, akademinę laisvę, pasitikėjimą ir pagarbą“. Vertinant Universitetą pagal MSĮ 6 straipsnio ir 7 straipsnio 1 dalies nuostatas, MSĮ 60 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „Akademinę bendruomenę sudaro mokslo ir studijų institucijų studentai, dėstytojai, mokslo darbuotojai, profesoriai emeritai, mokslininkai emeritai, kiti darbuotojai, tiesiogiai dalyvaujantys mokslo ir (ar) studijų veikloje“. Akademinės bendruomenės nariams laiduojama akademinė laisvė, apimanti, *inter alia*, „<...> mokslo (meno) ir pedagoginės veiklos metodų ir prieigos pasirinkimo laisvę, atitinkančią pripažįstamus etikos principus (MSĮ 60 straipsnio 2 dalies 2 punktas) ir „Akademinė bendruomenė naudojasi akademine laisve ir vadovaujasi Akademinės etikos kodeksu, kurį atsižvelgdamos į akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus rekomendacijas parengia ir tvirtina mokslo ir studijų institucijos“ (MSĮ 60 straipsnio 4 dalis). MSĮ 71 straipsnio 4 dalies 1 punkte nustatyta, kad mokslo ir studijų institucijų personalas privalo laikytis Akademinės etikos kodekso. MSĮ 8 straipsnyje nustatyta: aukštoji mokykla turi autonomiją, apimančią akademinę, administracinę, ūkio ir finansų tvarkymo veiklą, grindžiamą savivaldos principu ir akademine laisve. MSĮ 8 straipsnio 2 dalies 2 punkte įtvirtintas reglamentavimas: aukštoji mokykla turi teisę nustatyti studijų tvarką. MSĮ 17 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „Akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius yra valstybės pareigūnas, nagrinėjantis skundus ir savo iniciatyva atliekantis tyrimus dėl galimų akademinės etikos ir su akademinės etikos nuostatų įgyvendinimu susijusių procedūrų pažeidimų“. Tarnybos nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos Seimo 2022 m. kovo 24 d. nutarimu Nr. XIV-976 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. rugsėjo 15 d. nutarimo Nr. XI-1583 „Dėl Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos įsteigimo ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“, 2 punkte įtvirtinta, kad „Tarnyba – valstybės biudžetinė įstaiga, kurios veiklos tikslas – užtikrinti kontrolieriaus darbą nagrinėjant skundus ir inicijuojant tyrimus dėl galimo akademinės etikos ir su akademinės etikos nuostatų įgyvendinimu susijusių procedūrų pažeidimo, prižiūrint, kad nebūtų pažeidžiamos akademinės etikos nuostatos ir su akademinės etikos nuostatų įgyvendinimu susijusios procedūros“.

Universiteto akademinės laisvės principo turinys įtvirtintas Universiteto akademinės etikos kodekso[16] 3 punkte: „Bendruomenės nariams garantuojama teisė laisvai reikšti savo mintis, kurti, atlikti mokslinius tyrimus. Universitete siekiama kiekvieną bendruomenės narį apsaugoti nuo nepagrįstų suvaržymų, sukurti sąlygas akademinei laisvei, bendruomenės narių tarpusavio pasitikėjimui, pagarbai, kūrybingumui“. Akademinės laisvės sąvoka atskleidžiama Universiteto akademinės etikos kodekso 5 punkte: „Akademinė laisvė reiškia bendruomenės narių teisę atvirai dėstyti požiūrį į dėstymą, studijų ir mokslinių tyrimų organizavimą ir administravimą, išreikšti savo kritines pastabas, laisvę plėtoti mokslinę veiklą, rinktis tyrimo tematiką, hipotezes, šaltinius, metodiką. Universitete siekiama apsaugoti bendruomenės narius nuo suvaržymų, galimo spaudimo ir įtakos jiems darymo bei palaikyti kritinio mąstymo ir atvirų svarstymų atmosferos

[16] Prieiga internete: [...] f

tradicijas.“ Akademinės etikos kodekso 5.1–5.5 papunkčiuose įtvirtinta, kad atsakingam naudojimuisi akademine laisve prieštarauja: 5.1. reiškiama nepagarba kitų bendruomenės narių nuomonei; 5.2. bendruomenės narių teisės išsakyti ir ginti savo nuomonę Universitete sprendžiamais klausimais ribojimas; 5.3. teisės atsakyti į kritiką ar kaltinimus ribojimas; 5.4. dalyvavimas moksliniuose tyrimuose ar eksperimentuose, žinant arba numanant, kad šie tyrimai ir eksperimentai sukelia arba gali sukelti žalą žmogui, gamtai, visuomenei ar kultūrai; 5.5. kiti veiksmai, ribojantys akademinę laisvę.

Universiteto Statuto 2 straipsnyje nustatytos [...] universiteto autonomijos garantijos: Universitetas naudojasi Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir šiuo įstatymu patvirtinto Statuto suteikta autonomija, apimančia akademinę, administracinę, ūkio ir finansų tvarkymo veiklą, grindžiamą savivaldos principu ir akademine laisve.[17]. Statuto 4 straipsnyje įtvirtinta Universiteto misija ir veiklos tikslai: 1. Universiteto misija – iš praeities kylanti, dabarties iššūkių skatinama ir ateities kartoms perduodama nepaneigiama Universiteto pareiga ir neatimama teisė stiprinti Lietuvos ir pasaulio pažintines ir kūrybines galias, puoselėti akademines ir kitas dvasines ir socialines vertybes, ugdyti aktyvius ir atsakingus Lietuvos valstybės piliečius ir visuomenės lyderius. Ši misija grindžiama akademinės laisvės, Universiteto atsakomybės Tautai ir Lietuvos valstybei, atvirumo ir atskaitomybės visuomenei principais, taip pat suvokimu, kad Universiteto, per šimtmečius tapusio nacionalinės reikšmės mokslo ir kultūros židiniu, statusas sukuria ypatingas priedermes Universiteto bendruomenei ir visuomenei, kurios dalis ši bendruomenė yra. 2. Vykdydamas savo misiją, Universitetas: 1) užtikrina akademinės kultūros tęstinumą ir per šimtmečius išsaugotų tradicijų ir naujų idėjų plėtotę; 2) puoselėja minties laisvę ir nuomonių įvairovę, atvirumą pasaulio idėjoms ir inovacijoms, kolegialumo, tarpusavio pagarbos, pasitikėjimo ir akademinės etikos vertybes.

Universiteto ir akademinės bendruomenės narių veikla akademinės laisvės kontekste įtvirtinta Universiteto Statuto 6 straipsnio 1 ir 2 dalyse: Universiteto veikla ir santykiai tarp bendruomenės narių grindžiami, be kita ko, mokslo, tyrinėjimų, kūrybos ir dėstymo laisvės principu, kuris negali būti aiškinamas kaip sudarantis teisinį pagrindą Universiteto bendruomenės nariui savo mokslines pažiūras skleisti ar saviraišką įgyvendinti nukrypstant nuo Universiteto misijos, veiklos tikslų, principų ar uždavinių.

Konstitucija, kurios, kaip ir Lietuvos valstybės pamatinių konstitucinių aktų, šaltinis yra pati valstybinė bendruomenė – pilietinė Tauta, yra steigiamojo pobūdžio aukščiausios teisinės galios aktas, kuris yra pilietinės Tautos bendro gyvenimo norminis pagrindas, įprasminantis ir įtvirtinantis valstybę kaip bendrą visos visuomenės gėrį. Konstitucijos, kaip aukščiausiosios teisės, pagrindas yra Lietuvos valstybės pamatinių konstitucinių aktų nuostatos, įtvirtinusios ir įgyvendinusios nepakeičiamus pamatinius konstitucinius principus – nepriklausomybę, demokratiją, prigimtinį žmogaus teisių ir laisvių pobūdį[18].

Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs ir tai, kad nei aukštųjų mokyklų autonomija, nei akademinė laisvė nėra savitiksliai dalykai (2009 m. spalio 28 d. sprendimas, 2020 m. gruodžio 3 d. nutarimas); aukštosioms mokykloms laiduojama autonomija ir konstitucinė mokslo ir tyrimų laisvė nėra absoliučios (2020 m. gruodžio 3 d. nutarimas).

Konstitucinis Teismas yra pabrėžęs, kad Konstitucijos 40 straipsnio 3 dalis, pagal kurią aukštosioms mokykloms suteikiama autonomija, turi būti aiškinama atsižvelgiant į *inter alia* Konstitucijos 40 straipsnio 4 dalį, kurioje nustatyta, kad „valstybė prižiūri mokymo ir auklėjimo įstaigų veiklą“ (*inter alia* 2011 m. gruodžio 22 d., 2018 m. birželio 19 d. nutarimai). Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad autonomijos suteikimas aukštosioms mokykloms

---

[17] Prieiga internete: [...]

[18] Konstitucinio teismo 2004 m. gegužės 25 d. nutarimas. Prieiga internete: https://lrkt.lt/lt/teismo-aktai/nutarimai-isvados-ir-sprendimai-del-isaiskinimo/1947/y2026

neatleidžia valstybės nuo konstitucinės priedermės užtikrinti aukštojo mokslo sistemos veiksmingumą; todėl aukštųjų mokyklų autonomija nereiškia, kad jų veikla negali būti valstybės reguliuojama; priešingai, dėl to, kad yra susijusi *inter alia* su valstybės biudžeto lėšų naudojimu, ši veikla turi būti reguliuojama ir prižiūrima; tai kyla ir iš Konstitucijos 40 straipsnio 4 dalies (*inter alia* 1994 m. birželio 27 d., 2008 m. vasario 20 d., 2018 m. birželio 29 d. nutarimai).

Europos žmogaus teisių konvencijos[19] (toliau – Konvencija) 10 straipsnis įtvirtina nuomonės ir išsireiškimų laisvę, tai yra numato, kad kiekvienas turi teisę laisvai reikšti savo mintis ir įsitikinimus, nepaisant valstybės sienų ir netrukdant valstybės pareigūnams. Aiškindamas Konvencijos 10 straipsnį, Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – Teismas) yra konstatavęs, kad „saviraiškos laisvė yra vienas iš esminių [demokratinės] visuomenės pamatų, viena iš pagrindinių jos pažangos ir kiekvieno žmogaus vystymosi sąlygų“[20]. Konvencijos 10 straipsnio taikymo sritis yra labai plati, tiek kalbant apie išreikštų idėjų ir informacijos turinį, tiek apie jų perteikimo formą. Konvencijos 10 straipsnio 2 dalies nuostatos yra taikomos ne tik „informacijai“ ar „idėjoms“, kurios yra palankios ar nėra įžeidžiančios (nepavojingos), bet ir tai informacijai, kuri yra šokiruojanti, erzinanti ar trukdanti visuomenę ar atskirą jos dalį. Tai tarnauja pliuralizmo, tolerancijos bei plačių pažiūrų formavimui, be kurių nėra „demokratinės visuomenės[21]“.

Pažymėtina, kad Tarnyboje atliekant tyrimą, reikšmingų įrodymų, pagrindžiančių pareiškėjo [...] akademinės etikos pažeidimą, nenustatyta.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pagrindas konstatuoti, kad [...] netinkamai veikė Universiteto akademinės etikos kontekste, nenustatytas.

Kontrolierius, išanalizavęs ir įvertinęs turimą informaciją ir ją patvirtinančius dokumentus bei teisinį reglamentavimą, vadovaudamasis MSĮ 17 straipsnio 17 dalies 4 punktu:

nusprendė:

pripažinti [...] 20[...] m. [...] [...] d. skundą nepagrįstu, nenustačius pagrįsto akademinės etikos pažeidimo.

Kontrolieriaus sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Regionų administraciniam teismui (Vilnius, Žygimantų g. 2) per vieną mėnesį nuo šio sprendimo įteikimo datos.

Akademinės etikos ir procedūrų kontrolierė Reda Cimmperman

Rūta Rutkauskaitė, el. p. ruta.rutkauskaite@etikostarnyba.lt

[19] Prieiga internete: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_LIT
[20] *Handyside prieš Jungtinę Karalystę*, 1976, § 49; *Sanchez prieš Prancūziją* [DK], 2023, § 145
[21] *Handyside prieš Jungtinę Karalystę*, § 49; *Observer and Guardian prieš Jungtinę Karalystę*, 1991, § 59